

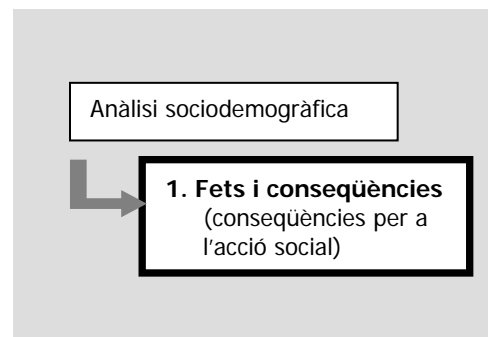
Promou:



# Marc estratègic per a l'acció social de la ciutat de Barcelona

---

## 1. Fets i conseqüències per a l'acció social a Barcelona



Ajuntament de Barcelona  
Acció Social i Ciutadania

## Índex

<b>INTRODUCCIÓ METODOLÒGICA.....</b>	<b>3</b>
<b>FET 1. INCREMENT DEL NOMBRE DE PERSONES GRANS I HETEROGENEÏTAT CREIXENT DEL COL·LECTIU .....</b>	<b>7</b>
<b>FET 2. INCREMENT DEL NOMBRE DE PERSONES IMMIGRANTS: NOVES PAUTES DE DIVERSITAT CULTURAL I FAMILIAR .....</b>	<b>10</b>
<b>FET 3. DIVERSIFICACIÓ DE L'ESTRUCTURA DE LES FAMÍLIES: COEXISTÈNCIA DE DIFERENTS MODELS D'AGRUPACIÓ FAMILIAR .....</b>	<b>13</b>
<b>FET 4. DESIGUALTATS ECONÒMIQUES, POBRESA I DIVERSIFICACIÓ DELS RISCOS D'EXCLUSIÓ SOCIAL: INCREMENT DELS NIVELLS D'ACTIVITAT I D'OCUPACIÓ, PRECARIETAT LABORAL I PAUTES D'INSERCIÓ FRÀGILS EN EL MERCAT LABORAL .....</b>	<b>15</b>
<b>FET 5. FORT INCREMENT DEL COST DEL SÒL I DE L'HABITATGE: DIFICULTATS SOCIALS D'ACCÉS A L'HABITATGE A PREUS DE MERCAT .....</b>	<b>17</b>
<b>FET 6. CANVIS VERS LA CIUTAT DEL CONEIXEMENT I RELLEVÀNCIA DE L'EDUCACIÓ AL LLARG DE TOTA LA VIDA: PAUTES D'ACCÉS DESIGUAL AL CAPITAL EDUCATIU I CULTURAL.....</b>	<b>19</b>
<b>FET 7. INDIVIDUALITZACIÓ DE LES RELACIONS SOCIALS I NOVES FORMES DE SOLIDARITAT: EMERGÈNCIA DE LA DESIGUALTAT AMB RELACIÓ A L'ACCÉS A LES XARXES DE CAPITAL SOCIAL. ....</b>	<b>21</b>
<b>FET 8. NOVES PAUTES DE VIDA QUOTIDIANA: INCREMENT DE LA INTERDEPENDÈNCIA ENTRE ELS MUNICIPIS DE L'ÀREA METROPOLITANA I NOUS USOS EMERGENTS DEL TEMPS I DE L'ESPAI URBÀ .....</b>	<b>23</b>
<b>FET 9. REDEFINICIÓ DE LES DEMANDES I LES EXPECTATIVES SOCIALS: INNOVACIÓ EN ELS CONTINGUTS DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES .....</b>	<b>25</b>
<b>FET 10. CANVIS EN LES FORMES DE PROVISIÓ I GESTIÓ DELS SERVEIS SOCIALS: PAUTES DE RELACIÓ CANVIANTS ENTRE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES, LA INICIATIVA SOCIAL I EL PAPER DE LES EMPRESES EN LA GESTIÓ DEL BENESTAR.....</b>	<b>27</b>
<b>FET 11. DIVERSIFICACIÓ DELS PROFESSIONALS QUE ACTUEN EN L'ÀMBIT DEL BENESTAR SOCIAL I DE LES FORMACIONS QUE REBEN.....</b>	<b>33</b>
<b>ANNEX. QUADRE RESUM D'APORTACIONS, PROPOSTES I ESMENES RECOLLIDES EN LES SESSIONS DE TREBALL A L'INTERIOR DE LES ENTITATS I INSTITUCIONS .....</b>	<b>35</b>

## Introducció metodològica

Per a l'elaboració del Marc estratègic d'acció social, comú a tots els actors socials, econòmics i institucionals de la ciutat de Barcelona, hem elaborat una metodologia que té dues finalitats principals:

**En primer lloc, ha de poder perfilar al màxim quines són les conseqüències socials més rellevants que cal afrontar des de l'àmbit de l'acció social** que es deriven dels principals fets demogràfics, econòmics, socials o culturals esdevinguts a la ciutat en la darrera dècada. **A partir d'aquestes conseqüències socials identificades s'analitzaran, de la manera més precisa possible, els criteris i projectes d'actuació més adequats per afrontar-los.** Per aconseguir aquest primer objectiu cal un gran esforç, no només per conceptualitzar amb el màxim rigor possible, sinó també per disposar de les dades més precises i rellevants per a l'anàlisi empírica.

**En segon lloc, la metodologia ha d'integrar els criteris d'actuació i els projectes en actuacions integrals, tant per part de tots els actors de la ciutat, com dels diferents sectors municipals implicats.** És freqüent atribuir a un àmbit d'actuació determinat, com el del benestar social, la intervenció en temes i fets socials molt complexos com poden ser la pobresa, la gent gran o la immigració. Aquest fet provoca dos errors molt importants: d'una banda, es fragmenta l'actuació social – amb la qual cosa es redueixen els resultats obtinguts– i, de l'altra, s'analitza parcialment i de manera encobridora la realitat social buscant només aquells aspectes dels fenòmens socials que es consideren adequats per a l'actuació del sector en qüestió.

Els temes i problemes socials tenen en si mateixos una realitat que cal analitzar en tota la complexitat i des de totes les perspectives possibles, i no han de ser objecte ni de definició ni d'actuació d'un sol àmbit o sector de prestacions i serveis determinat. Així mateix, els valors i les finalitats com ara la cohesió social o la reducció de les desigualtats tampoc no són propis d'un sector determinat, sinó que són, o han de ser, valors compartits per tot el conjunt de polítiques públiques que es porten a terme des de l'Administració.

El que sí que és diferent per a cada sector municipal són les prestacions, els serveis, la formació i les habilitats del seu personal específic. Per tant, en una actuació transversal cal identificar amb claredat i precisió aquells temes o aquelles problemàtiques socials que tenen més incidència en la cohesió social de la ciutat, compartir valors i objectius amb el conjunt de sectors i polítiques, i articular els projectes d'actuació que es deriven de les competències dels diferents sectors.

Tenint en compte aquestes dues finalitats, **la metodologia que hem seguit és la següent:**

- 1) **Anàlisi** de tots els estudis, quantitatius i qualitatius, i informes disponibles sobre la situació social, demogràfica i econòmica de la ciutat en el context metropolità, i identificació de les principals conclusions comunes i complementàries d'aquesta documentació.
- 2) **Presentació de l'anàlisi** a la Comissió del Marc Estratègic i a la Comissió Directiva de l'ABAS, per al debat, recollida d'esmenes i noves aportacions.
- 3) **Identificació dels fets i les seves conseqüències socials més rellevants que s'han d'afrontar des de l'àmbit de l'acció social.** En primer lloc es van identificar aquells fets més rellevants que han passat a la ciutat des de l'aprovació del Pla integral, ara fa 10 anys, i que previsiblement tenen o tindran més incidència en el futur. A partir d'aquests fets es van identificar les principals conseqüències que tindran en l'àmbit de l'acció social

**Els fets més rellevants són aquells de caràcter general que hem estat capaços d'identificar i que tenen més impacte en la configuració de la realitat social de Barcelona.** És clar que, en una situació social determinada, hi ha un conjunt de factors que interactuen i que hi ha una interdependència entre gairebé tots aquests factors. Però, per tal d'identificar les conseqüències socials i els projectes d'actuació més adequats, ens cal definir aquells que tenen un caràcter més determinant o influent. Així, els fets més determinants han estat identificats preguntant-nos el per què, de manera permanent, dels fets i factors identificats en la fase d'anàlisi i buscant l'adequació explicativa de la resposta a la situació social de la ciutat, fins al punt de trobar els fets més bàsics, generals i determinants de les temàtiques que es plantegen en l'acció social.

El conjunt de fets escollits com a més rellevants són, en bona part, derivats de tres fets encara més essencials i estructurants, però amb poca capacitat definitòria de les conseqüències per al sector de l'acció social. Aquests fets més essencials són:

- a) **La millora de la situació econòmica i social de la ciutat** que comporta, d'una banda, un increment de l'esperança de vida i de les condicions de salut i el consegüent augment de la gent gran i, de l'altra, l'atracció de població immigrant en uns nivells més elevats que en altres ciutats de l'Estat espanyol.
- b) **El progrés vers la societat del coneixement** comporta una reestructuració dels processos d'igualtat/desigualtat i l'aparició de noves necessitats socials que són font per al progrés i el desenvolupament humà.
- c) **L'estabilització dels recursos públics amb relació al desenvolupament de les necessitats socials** comporta l'emergència d'una gestió pública que tingui com a prioritat la construcció col·lectiva del benestar social.

L'anàlisi que hem dut a terme assenyala que una millora de la situació econòmica i social i un avenç cap al progrés de la societat no comporten, com tantes vegades s'ha assenyalat, una disminució de les conseqüències i les necessitats en benestar social, sinó just el contrari, ja que provoquen una reestructuració social i un increment de les exigències socials per a un millor desenvolupament humà.

**Les conseqüències per a l'acció social** també són fets en si mateixos, però derivats d'aquells fets més rellevants i que, des de la perspectiva social, cal que siguin afrontats pel sector de l'acció social, encara que no exclusivament, per tal d'aconseguir una millor cohesió social en una perspectiva de futur. Això no obstant, tot i que aquestes conseqüències socials no es deriven només d'un sol fet sinó d'una pluralitat de fets, aquí les hem definit com derivades d'aquell fet que, en les circumstàncies actuals, ens ha semblat més rellevant i bàsic. Així doncs, les conseqüències socials, com a fets en si mateixos, poden tenir tant una lectura positiva com negativa des de la cohesió social, i constitueixen, des d'aquesta perspectiva, un conjunt de perills, però també d'oportunitats.

- 4) ***Presentació i debat del fets i les seves conseqüències socials*** a les comissions de l'ABAS i, en especial, a l'assemblea anual i identificació de les primeres propostes d'actuació. Posteriorment, es va traslladar el debat a l'interior de la majoria d'institucions, entitats socials, i col·legis professionals de la ciutat amb relació als fets, les conseqüències i les propostes d'actuació per tal de construir l'estratègia de l'acció social.

Fou molt important obrir el debat a l'interior d'aquests col·lectius per tal que, des del seu punt de vista professional i pròxim a la realitat, aportessin les seves reflexions sobre els fets i les conseqüències però, sobretot, les seves propostes d'actuació més prioritàries que ens hauran de permetre afrontar i abordar les noves conseqüències en l'àmbit de l'acció social.

**Les propostes d'actuació en l'acció social** són les actuacions que, en matèria de les competències en prestacions i serveis, cal desenvolupar per tal de fer front a les conseqüències socials d'aquells fets. Les actuacions han de ser, necessàriament, pròpies del sector, malgrat que sigui adequat que s'articulin en projectes més integrals. D'altra banda, les actuacions es troben, actualment, en fase de propostes i, sens dubte, seran el principal objecte de treball per identificar les més rellevants i estructurants. Les actuacions podran ser agrupades en programes o grans projectes i, lògicament, una mateixa actuació podrà fer referència a més d'una conseqüència. Aquesta propietat és el que permetrà identificar-ne el caràcter estructurant per a l'acció social.

- 5) ***Conferència estratègica***. Presentació i ampli debat sobre l'estratègia d'acció social de la ciutat en un gran acte de participació social a fi d'identificar els aspectes i les propostes més importants i compartits pel conjunt dels actors socials. Lògicament, la documentació i metodologia de la reunió fou aprovada inicialment per la Comissió Directiva de l'ABAS. Signatura posterior del compromís dels principals actors i entitats per desenvolupar l'estratègia.

- 6) ***Impuls i seguiment*** de les propostes d'actuació i del compromís dels actors i les entitats en el desenvolupament de les actuacions. La Comissió del Marc Estratègic de l'ABAS es convertirà en nucli impulsor i en observatori per a la renovació permanent de l'estratègia d'acció social a la ciutat de Barcelona.

## FET 1. Increment del nombre de persones grans i heterogeneïtat creixent del col·lectiu

- L'estructura per edats de la població de la ciutat de Barcelona mostra **un envelliment progressiu i continuat dels seus habitants des de fa més de vint anys** a causa, principalment, de l'increment de l'esperança de vida, unes millors condicions sanitàries i el descens dràstic de la natalitat. **Vivim, doncs, una època de transició en la qual s'ha trencat la forma piramidal que caracteritzava l'estructura d'edats de la població.** Aquest fenomen s'ha convertit en tema de debat polític, social i científic a la major part de països i regions d'Europa.
- Actualment, **l'índex d'envelliment de la ciutat de Barcelona és del 180,5%**, és a dir, hi ha 180,5 persones majors de 65 anys per cada 100 persones menors de 15. **Aquest índex és molt superior al del conjunt de Catalunya (119%) i al de l'Estat espanyol (120,4%).** Per districtes, a Ciutat Vella és on es concentra un índex més alt d'envelliment, seguida de l'Eixample i Gràcia. Per sexes, **les dones tenen uns índexs d'envelliment força superiors als homes.**
- **Dins del grup de la població més gran de 65 anys també està augmentant, i molt, la proporció de gent més gran de 75 anys.** En aquest sentit, Barcelona també té un índex de sobreenvelliment més elevat que el conjunt de Catalunya i que l'àmbit metropolità.
- **En el darrer quinquenni, però, sembla que la tendència d'envelliment progressiu de la societat s'estigui frenant** a causa, sobretot, del fenomen de la immigració i la represa de la natalitat com a motor del creixement demogràfic. **La immigració contribueix a reduir l'envelliment de la població total** ja que la població immigrant és força més jove que l'autòctona (només el 2,5% dels immigrants superen els 65 anys mentre que en el total de la població aquesta xifra arriba al 21,1%) i té uns índexs de natalitat molt superiors.
- Una de les principals conseqüències del procés d'envelliment de la població és **l'increment de les situacions de dependència i l'augment de responsabilitats d'atenció i cura als familiars propis.** En aquest sentit, segons el *Llibre blanc de la dependència*, més del 80% de les persones que no es poden valer per si mateixes superen els 65 anys. A més, l'atenció a aquestes persones es fa sobretot en l'àmbit familiar i recau especialment en les dones.
- Per fer front a les conseqüències de l'increment de les situacions de dependència, el Govern central està en procés d'elaboració i aprovació de la futura **Llei de la dependència**, amb la qual s'establirà el nou Sistema Nacional de Dependència, amb l'objectiu de **promoure l'autonomia personal i garantir l'atenció i protecció a les persones en situació de dependència** a tot el territori de l'Estat.
- Amb la nova llei, es vol avançar cap al reconeixement d'un nou dret de la ciutadania, universal, subjectiu i perfecte. Es reconeix el dret de les persones que no es poden valer per si mateixes a ser ateses per l'Estat i a rebre una sèrie de prestacions. Així, es busca que l'atenció a les persones dependents deixi de ser un fet privat intern de les famílies i passi a ser el dret a una prestació per part de l'Estat.

- **El fenomen de l'envelliment** té unes implicacions econòmiques, socials i sanitàries que requereixen un canvi en les concepcions que tenim del nostre cicle vital, i ens **porta a la necessitat de revisar els vells esquemes culturals de producció i organització social** (la jubilació, les situacions de dependència, els rols socials i familiars, el treball, etcètera).
- Així mateix, **és fonamental tenir en compte la diversitat, heterogeneïtat i disparitat de les persones que conformen el col·lectiu de la gent gran, tot i que sovint són tractades de forma homogeneïtzadora**: més enllà de la varietat en els aspectes psicològics, també hi ha una disparitat amb relació als aspectes socials, culturals, econòmics, d'edat, etcètera.

## CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### **1.1. Increment de les necessitats de l'atenció a les persones grans amb l'ampliació i millora dels serveis d'atenció social a la gent gran**

El creixement del nombre de persones grans i, en especial, de l'índex de sobreenvelliment comporta un increment de les necessitats assistencials a les quals s'ha de donar resposta.

Caldrà disposar de nous recursos públics i socials per tal de fer front a aquestes necessitats.

L'oferta de recursos ha de ser variada per adaptar-la a les diferents necessitats de la gent gran i assegurar la seva llibertat d'elecció. Els criteris prioritaris en el desenvolupament de l'oferta de serveis seran:

- 1) Permanència al domicili i/o entorn, sempre que sigui possible.
- 2) Enfortir al màxim les capacitats d'autonomia.
- 3) Normalitzar l'oferta de serveis i integrar els serveis de la gent gran en ofertes dirigides a altres sectors de la població.

### **1.2. Enfortiment de la capacitat d'activitat i de participació social de la gent gran**

El creixement numèric de la gent gran és un indicador d'èxit de la societat, ja que significa un increment de l'esperança de vida i dels estàndards de salut del conjunt de la població.

Aquest increment de l'esperança de vida significa una més gran capacitat de les persones grans per fer activitats de creixement personal i de gran impacte social. (La gent gran ja no és la que era!)

La conseqüència d'això és enfortir i canalitzar socialment aquesta important força de transformació i construcció social en què s'ha convertit la gent gran en l'actualitat i que encara ho serà més en una perspectiva de futur.

### **1.3. Exigència social d'unes relacions solidàries i ampliació del voluntariat social i de les dinàmiques comunitàries i de bon veïnatge**

Les necessitats d'atenció a la gent gran s'han de finançar amb un increment de recursos públics, però també mitjançant la solidaritat de la societat civil. És molt important canalitzar el potencial de construcció social de la gent gran envers ella mateixa, envers els membres amb més discapacitats, però també la solidaritat veïnal i d'altres grups socials.

Cal tenir en compte que les famílies es distribueixen, cada cop més, dins d'un espai més ampli i més repartides dins de l'àrea o regió metropolitana, fet que constitueix un inconvenient a l'hora de fer-se càrrec de les persones grans. En aquest context, la solidaritat ciutadana és un element que cal potenciar per fer front a aquesta nova situació.

### **1.4. Necessitat d'incorporar noves tipologies de serveis més heterogenis i flexibles**

## FET 2. Increment del nombre de persones immigrants: noves pautes de diversitat cultural i familiar

- Amb dades de gener de 2006, a **Barcelona viuen 260.058 persones estrangeres** que suposen el **15,9% de la població total empadronada a la ciutat**. Aquesta xifra és gairebé el doble del percentatge d'estrangers que viuen a Catalunya.
- El creixement dels fluxos migratoris dirigits a Barcelona des de la segona meitat dels anys noranta ha significat **la represa de la immigració com a motor del creixement demogràfic de la ciutat**. Això no obstant, **el ritme de creixement anual de la immigració a Barcelona s'ha anat frenant en els darrers tres anys**.
- **L'arribada d'immigrants ha generat importants efectes positius per a tota la societat**. En primer lloc, s'ha produït **un increment del nombre de treballadors ocupats**, tant nacionals com estrangers, que han resultat essencials per a determinats sectors econòmics com la indústria, la construcció o els serveis d'atenció a les persones. Així mateix, com a conseqüència de l'increment dels treballadors, **la immigració també ha tingut un impacte positiu en l'increment dels PIB espanyol i català**.
- Per districtes, l'Eixample ha desplaçat Ciutat Vella com a districte amb el nombre més gran d'estrangers, però Ciutat Vella continua sent el lloc amb més proporció d'estrangers respecte el total. De totes maneres, **tot i que han disminuït la concentració i la segregació per districtes de la majoria de nacionalitats presents a la ciutat, sí que hi ha concentracions d'immigrants d'una mateixa nacionalitat a l'interior de determinats barris**.
- Pel que fa a l'escolarització, **s'està produint una "especialització social" dels centres educatius**, ja que el 73% del total d'alumnes estrangers de la ciutat estan matriculats en centres de titularitat pública i aquest percentatge arriba al 90% en alguns districtes. En canvi, en el cas dels alumnes autòctons el percentatge de matriculats en centres públics és només del 33,8%.
- **L'arribada de la immigració també ha suposat un fre al progressiu envelliment de la població autòctona**, ja que té una estructura d'edats força més jove. Els immigrants també tenen uns índexs de natalitat superiors als de la població autòctona: l'evolució de la proporció de naixements de mare estrangera sobre el total de naixements ha passat de ser el 6% el 1990 al 20,4% l'any 2002. Aquest valor adquireix importància si considerem que el 2002 la població estrangera només representava el 7,6% del total de la població barcelonina.

## CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### 2.1. **Emergència de les temàtiques relacionades amb la infància i l'adolescència**

La immigració comporta un rejueniment de la població a causa, principalment, de tres factors:

- 1) Els immigrants disminueixen el pes relatiu de les persones grans (tenen una mitjana d'edat força més baixa).
- 2) La presència d'unes taxes de natalitat més altes que les de la població autòctona.
- 3) La reagrupació familiar al cap del temps.

La coincidència entre les famílies procedents de tercers països i la pobresa, així com la diversitat cultural i lingüística, comporten, a més, la necessitat d'incrementar l'atenció a la infància i l'adolescència.

La posterior a Barcelona dels fills de les persones immigrants també comporta noves conseqüències de socialització per a la societat d'acollida.

### 2.2. **Creixement de les necessitats bàsiques no cobertes**

La coincidència entre famílies procedents de tercers països, sobretot de determinades comunitats etnicoculturals, i desigualtats socials suposa un creixement de les necessitats bàsiques no cobertes.

Aquest creixement constitueix una pressió addicional molt important en els serveis socials d'atenció primària, en un context de serveis que no són universals.

### 2.3. **Expressió de conflictes socials en termes identitaris**

Hi ha tendència a parlar més d'immigració i de conflictes identitaris que no pas de desigualtats socials. Aquest fet desenfoca les explicacions dels conflictes socials i desvia una actuació adequada de les polítiques socials.

L'explicació dels conflictes socials a través d'una dada demogràfica temporal, com és la immigració, amaga problemàtiques socials molt més complexes i es converteix en una font de contradiccions amb la població anomenada autòctona sobre la destinació dels recursos socials.

Aquesta confusió entre immigració i desigualtats socials facilita l'aparició d'una segregació mútua entre grups socials que fa més complexa l'elaboració de polítiques socials.

### 2.4. **Deficiències en les xarxes de representativitat de les persones nouvingudes**

La població nouvinguda, en general, no ha consolidat un nivell associatiu suficient que permeti que les seves necessitats siguin preses en consideració en l'elaboració de les polítiques socials.

Hi ha un desequilibri entre el nivell organitzatiu de la població autòctona i el de la població immigrant que pot resultar especialment important a causa de l'increment, en la definició i gestió de les polítiques, de la participació

ciutadana i la col·laboració entre entitats públiques i entitats d'iniciativa social.

## **2.5. Impacte de la situació social de la dona immigrada en la desigualtat de gènere**

Atès que en els països d'origen de moltes persones immigrades la situació de la dona és molt més desigual que a Barcelona, hi ha el perill que, en termes generals, la igualtat de gènere sofreixi un retrocés.

En totes les polítiques socials cal considerar aquest fet per tal d'articular mesures d'acció positiva envers la igualtat de gènere, sobretot atenent la diversitat de famílies i grups de dones de la ciutat.

## **2.6. Intensificació de la diversitat cultural i social associada a l'escola**

La correlació entre increment de la població infantil i jove, d'una banda, i pobresa i origen cultural diferent, de l'altra, pot comportar, entre altres factors, una intensificació de la problemàtica social vinculada a l'escola.

Les polítiques de benestar social tenen com a repte emergent intervenir en els aspectes socials que comporten aquests fets amb relació a les famílies, la formació de bandes adolescents i la resposta social i comunitària del barri en general.

## **2.7. Dificultats d'integració social dels joves i adolescents immigrants**

A les dificultats pròpies d'integració dels joves (treball poc remunerat i precari, cost de l'habitatge, etcètera) s'hi afegeix l'ampliació d'aquest grup d'edat amb nous membres que tenen menys qualificació i uns nivells de renda més baixos i que, en no pocs casos, són objecte d'un etiquetatge social de tipus segregador a causa, en part, de la legislació existent en matèria d'estrangeria.

### FET 3. Diversificació de l'estructura de les famílies: coexistència de diferents models d'agrupació familiar

- L'evolució de les estructures familiars a Barcelona i al conjunt de Catalunya en els darrers anys mostra unes tendències que tenen uns trets comuns amb les de la resta de països de l'Europa comunitària i que es caracteritza per **un important descens de la fecunditat i de la nupcialitat, així com per la disminució del nombre mitjà de fills per dona i el retard a l'hora de tenir el primer fill**. Tot i l'enorme impacte d'aquestes tendències, sembla que a partir de 1999 es van frenant principalment a causa del fenomen de la immigració.
- El retard a l'hora de tenir fills per part de les dones de Barcelona i de Catalunya queda reflectit en el fet que des de 1991 fins a 2002 **la taxa de natalitat ha caigut dràsticament en les dones entre 25 i 29 anys i, en canvi, ha augmentat significativament en les que tenen entre 34 i 39 anys**. A més, **el nombre de fills per dona és un dels més baixos de tot el món** i es troba a uns nivells que no permeten la reposició de la població. Això no obstant, a Catalunya, des de 1999, sembla que la natalitat s'està recuperant gràcies, sobretot, a l'increment dels fills de mares immigrants.
- D'altra banda, **la proporció de matrimonis per cada mil habitants també ha anat disminuint de forma lenta però constant en els darrers 20 anys**. A la ciutat de Barcelona, tot i que el descens no ha estat tan pronunciat com al conjunt de Catalunya i de l'àmbit metropolità, la taxa de nupcialitat continua sent inferior. Així mateix, els percentatges de separacions i divorcis han augmentat molt, sobretot en la població d'entre 40 i 64 anys.
- Aquestes tendències de canvi de les estructures tenen importants conseqüències en les estructures i característiques de les llars. Una primera dada que il·lustra aquest fet és que **la dimensió d'aquestes llars ha anat disminuint a la ciutat any rere any i ha passat de 2,88 persones per llar l'any 1991 a 2,51 persones l'any 2001**. Així, si bé la població de la ciutat va disminuir un 8,4% en aquests anys, el nombre de llars va augmentar un 3,1%.
- D'altra banda, **s'han anat reduint les llars amb tres o més persones i, en canvi, han augmentat considerablement les d'una o dues persones**. Les llars amb una única persona han augmentat un 49% entre 1991 i 2001.
- **També han anat augmentant les llars amb parelles sense fills i les llars unipersonals**, tot i que **l'augment de les llars unipersonals es deu més a l'envelliment de la població que no pas a l'emancipació dels joves**, ja que les formes més comunes són les formades per homes i dones vidus més grans de 65 anys (el 35,6%).

## CONSEQUÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### **3.1. Persistència de la desigualtat de gènere. Noves realitats vinculades a aquestes desigualtats en el col·lectiu de dones novvingudes**

La transformació de la família tradicional patriarcal i masclista en formes d'agrupació familiar més igualitàries està en marxa tot i que encara no és completa.

### **3.2. Noves necessitats en l'àmbit de les persones amb dependència: importància de les xarxes personals i comunitàries en la promoció de l'autonomia personal**

### **3.3. Agreujament de la problemàtica de les persones dependents: augment de la importància de les xarxes comunitàries en l'atenció de les persones amb dependències**

La disminució del suport de les relacions de parentiu i el creixement de les famílies monoparentals provoca un augment de les possibilitats que s'agreugi la problemàtica de les persones dependents.

### **3.4. Coexistència de processos de socialització diferents dels tradicionals que incideixen en les desigualtats socials**

Repte comentat en el punt 6.2.

### **3.5. Creixent importància de la gent gran en els processos de socialització**

Repte comentat en el punt 6.2.

## **FET 4. Desigualtats econòmiques, pobresa i diversificació dels riscos d'exclusió social: increment dels nivells d'activitat i d'ocupació, precarietat laboral i pautes d'inserció fràgils en el mercat laboral**

- **Durant l'última dècada, Barcelona ha viscut un període econòmic expansiu** que ha permès absorbir el gran increment de la població activa provinent de la immigració sense que això s'hagi traduït en un important ascens de l'atur. No obstant, **tot i que han augmentat les taxes d'activitat i d'ocupació i s'ha reduït la taxa d'atur, aquestes millores no han estat tant intenses com en el conjunt de Catalunya i de la província.**
- Amb relació a la taxa d'activitat, **tot i que l'augment de la població activa no ha donat lloc a diferències de gènere, aquestes tampoc han disminuït** i encara es manté la diferència d'uns 18-19 punts percentuals entre la taxa d'activitat masculina (60,4%) i la femenina (41,1%). Pel que fa a taxa d'atur, va registrar una reducció durant el període 1996-2001 i un estancament d'aquesta reducció en el període 2001-2005.
- Tot i que la major part de la població ha vist augmentada la seva renda, **la distància entre les llars més riques i les més pobres no ha disminuït.** La població en situació de pobresa, en termes relatius, continua sent tant pobra com abans i, per tant, es pot afirmar que **les desigualtats socials no han disminuït en aquest període.** A més, **ha augmentat el nombre de persones que s'acosten a la situació de precarietat relativa** i s'ha notat un increment de la feminització de la pobresa.
- Els canvis en les estructures de les llars, l'habitatge, la inactivitat o la precarietat laboral, la classe social de procedència, la nacionalitat, el gènere o l'accés al capital cultural es converteixen, actualment, en els principals factors de risc d'exclusió social a la ciutat de Barcelona.
- A escala territorial, a partir de l'evolució de l'Índex Sintètic de Desigualtats Socials s'observa que **les desigualtats interterritorials s'han anat reduint en els darrers anys, la qual cosa ha provocat un increment de la cohesió territorial en el conjunt de la ciutat.** En aquest sentit, hi ha hagut una millora constant del nivell de desenvolupament humà (que inclou les dimensions del treball, l'educació i l'esperança de vida) en tots els territoris de la ciutat des de l'any 1991 fins al 2001.

## CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### 4.1. **Disminució de la segregació i les desigualtats interterritorials**

La disminució, però no desaparició, de l'etiquetatge social per barris és un fet que cal tenir molt en compte en la distribució espacial dels plans d'equipaments i serveis, així com en el disseny territorial dels itineraris de reinserció.

### 4.2. **Pautes de manteniment de les desigualtats socials i de renda**

El manteniment de les relacions de desigualtat, malgrat el creixement generalitzat de la renda, significa, en no poques ocasions, l'agreujament, no només relatiu sinó també absolut, de la situació social de determinats col·lectius, incloent-hi aquells que no apareixen en les estadístiques, com és el cas dels immigrants que es troben en situació il·legal.

El desenvolupament de la societat del coneixement implica un increment de les desigualtats per a aquells grups socials amb menys accés al capital cultural i educatiu. A Barcelona, com en moltes altres ciutats, es produeix un increment tant de la població amb més nivell de renda com de la població amb una renda més baixa. Aquest fet s'anomena dualització social.

L'exclusió social, entesa com l'existència de sectors socials que presenten unes clares diferències en les seves capacitats educativa, de salut, etcètera, amb relació a les que es consideren adequades per accedir a la societat del coneixement, és un fenomen creixent en la nostra societat. A més, aquesta exclusió social és objecte d'un etiquetatge social segregador per part del grup social més ampli.

### 4.3. **Creixement de les necessitats bàsiques no cobertes**

La dualització i l'exclusió social signifiquen, malgrat el desenvolupament general de la ciutat, un increment de les necessitats bàsiques no cobertes i un augment de la pressió sobre els serveis socials d'atenció primària.

## **FET 5. Fort increment del cost del sòl i de l'habitatge: dificultats socials d'accés a l'habitatge a preus de mercat**

- **L'accés a l'habitatge continua sent una de les principals demandes socials** de les persones a la ciutat de Barcelona a causa, principalment, de la forta inflació de preus que s'ha viscut en l'última dècada. Aquesta demanda afecta tota la població però, en especial, determinats col·lectius, com ara els joves, que veuen limitada la seva capacitat d'emancipació, els immigrants o les persones grans amb pocs ingressos.
- **L'habitatge és un element fonamental per a l'establiment d'unes condicions de vida dignes i per tal de possibilitar el desenvolupament personal i social dels ciutadans.**
- Entre altres factors, **els canvis en les estructures demogràfiques** com l'augment de la població, l'envelliment o la immigració **i els canvis en les estructures de les llars** com l'augment de les famílies monoparentals, l'emancipació de la dona o l'augment de les segones residències, **juntament amb un nivell molt baix dels interessos hipotecaris i una tradició cultural que valora més la compra d'un habitatge que viure de lloguer, han provocat un increment espectacular de la demanda d'habitatges** al conjunt de l'Estat i a la ciutat de Barcelona en particular.
- **A Barcelona, el preu del metre quadrat ha passat d'uns 360 euros/m<sup>2</sup> l'any 1985 a 3.746 euros/m<sup>2</sup> l'any 2004.** Això suposa que avui dia el preu del metre quadrat és deu vegades més alt que fa vint anys.
- La relació entre habitatges en propietat i en règim de lloguer ha experimentat un canvi radical. **Si bé el règim de lloguer era majoritari fins als anys vuitanta, actualment la majoria es troben en règim de propietat.** Així, Espanya s'ha convertit en un dels països de la UE amb un percentatge més petit d'habitatges en lloguer i, sobretot, un dels que té menys habitatges de lloguer social amb relació al parc d'habitatges.
- **El vigor del sector immobiliari i els baixos interessos hipotecaris han contribuït molt a l'endeutament de les famílies.** Tot i això, el patrimoni net de les famílies encara no mostra símptomes de deteriorament atès que l'augment de preu dels habitatges fa que els actius immobiliaris es continuïn revaloritzant. Tampoc es pot oblidar que l'increment del valor dels habitatges ha provocat no poques situacions en que s'assetja determinats col·lectius més o menys indefensos perquè abandonin els seus habitatges quan aquests tenen uns contractes de lloguer amb preus molt baixos.
- **La promoció d'habitatge des del sector públic ha esdevingut, en els darrers temps, una de les demandes socials més importants per fer front a aquesta situació inflacionària dels preus dels habitatges.** La creació de parcs públics d'habitatge, juntament amb una oferta pública de lloguer, són dues de les vies d'actuació del sector públic.

## CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

**5.1. Més dificultats d'accés a l'habitatge per a les persones en situació de precarietat i vulnerabilitat econòmica**

**5.2. Dificultats dels joves en l'accés a l'habitatge**

El preu de l'habitatge influeix de manera molt negativa en l'autonomia dels joves i en el manteniment de la situació "d'adolescència forçosa" que tants impactes i conflictes socials genera.

## **FET 6. Canvis vers la ciutat del coneixement i rellevància de l'educació al llarg de tota la vida: pautes d'accés desigual al capital educatiu i cultural**

- Un dels aspectes més destacats de l'actual societat de la informació i del coneixement és l'obligació d'actualitzar permanentment els coneixements al llarg de tota la vida. **La fórmula d'un conjunt de sabers sòlids i tancats que servien per a tota la vida ja no funciona i s'imposa un model on l'educació i la formació passen a ser un aspecte essencial al llarg de tota la vida.**
- **A la ciutat del coneixement ja fa temps que s'ha establert una clara relació entre l'educació, el desenvolupament individual i col·lectiu i la promoció social dels individus.** L'educació i la formació són, doncs, elements de progrés social i de consolidació democràtica que tenen, així mateix, una importància fonamental en la competitivitat i el creixement econòmic.
- El pas d'una economia basada en el treball manual o industrial a una economia basada en el treball lligat a la gestió del coneixement i en l'ús de les noves tecnologies comporta que el més rellevant no sigui l'aprenentatge d'unes tècniques determinades, sinó **dominar estratègies que ens permetin aprendre i renovar els coneixements de forma continuada.**
- El concepte d'educació o de formació permanent va molt lligat a la noció de **societat educadora, on l'educació general augmenta notablement** i un grup social cada cop més ampli disposa d'educació superior que es recicla periòdicament. Així, **els objectius de l'educació permanent són desenvolupar l'autonomia i la responsabilitat de les persones i de les comunitats, reforçar la capacitat per fer front a les transformacions de l'economia i promoure la coexistència, la tolerància i la participació dels ciutadans en els diferents àmbits de la societat.** En aquest context es produeix un enfortiment de la democràcia i de valors com la confiança, la col·laboració i el sentit comunitari.
- D'altra banda, tot i que els factors que expliquen les situacions de risc de pobresa han variat poc en l'última dècada, **amb l'entrada en la societat de la informació i el coneixement apareixen noves formes de desigualtat social a la ciutat.** Actualment, uns dels factors de risc fonamentals en la nostra societat és **la capacitat d'accés de les persones al capital cultural,** és a dir, a la capacitat adquirida socialment de produir coneixements a partir d'un accés universal a la informació.
- **L'absència de formació i de titulacions oficials és un dels eixos al voltant dels quals s'estan formant les noves desigualtats socials.** Aquesta formació permanent és, a la vegada, condició necessària per a una ciutadania activa i amb plena capacitat de participació en la societat.

## CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### **6.1. Crisi de les fórmules tradicionals d'intervenció davant la desigualtat social generada per l'aparició de noves dimensions d'exclusió**

Els serveis de benestar social van ser concebuts amb l'objectiu de reduir les desigualtats socials i la pobresa relativa, entesa com la disposició d'uns recursos econòmics insuficients i l'existència de dèficits en l'accés als serveis i equipaments.

L'emergència de les desigualtats socials que tenen origen en les deficiències d'accés al capital cultural i educatiu, així com al capital social, implica el repte de crear noves fórmules d'intervenció social.

### **6.2. Importància clau dels processos de socialització primària en relació als temes d'equitat**

Amb relació a l'accés al capital educatiu i social, els processos de socialització primària adquireixen una importància fonamental. Sobretot, per la influència que exerceixen en la dotació de valors, actituds i instruments (conceptuals, lingüístics, etcètera) clau per al desenvolupament del capital educatiu i relacional de les persones.

A Barcelona, a més, hi ha una pluralitat creixent de models familiars que tenen impactes i resultats desiguals amb relació al capital educatiu, cultural i social de les persones. D'altra banda, trobem, entre la població autòctona, un major impacte de la gent gran en les relacions comunitàries i en els processos de socialització primària.

### **6.3. Persistència de la desigualtat de gènere**

Aquest repte té una gran influència en la desigualtat i té l'origen en els processos de socialització primària (la influència positiva de les mares "professionals" en la transmissió del capital cultural està analitzada).

## FET 7. Individualització de les relacions socials i noves formes de solidaritat: emergència de la desigualtat amb relació a l'accés a les xarxes de capital social

- Barcelona, igual que moltes altres societats, es troba en ple procés una **creixent individualització de la societat tant pel que fa a les relacions laborals com a les relacions socials i familiars**. La individualització de la societat és un concepte sociològic que **situa l'individu al centre de les relacions i les interaccions socials i comporta una progressiva desvinculació de les grans organitzacions i institucions socials i laborals**.
- **La ciutat, doncs, s'està convertint** cada cop menys en un sistema basat en grans organitzacions (Església, sindicats, partits polítics, etcètera) i més **en un conjunt de xarxes d'actors institucionals i personals**.
- Aquest fenomen sorgeix, sobretot, com a conseqüència de la creixent destradicionalització i pèrdua de legitimitat del sistema familiar de patriarcat tradicional. **La família està deixant de ser el centre de la societat i està sent substituïda per l'individu**. Les dones, per exemple, com a conseqüència dels canvis en les estructures familiars i la incorporació a l'educació superior i al mercat laboral, han assolit un grau més gran d'independència de les xarxes tradicionals de parentiu, que eren bàsicament patriarcals.
- En aquest context, **les desigualtats socials** ja no **són determinades** només en funció de la classe social de pertinença sinó també **en funció de les oportunitats i recursos que ofereix la societat i les dificultats o limitacions dels individus per accedir-hi**.
- Amb aquest procés **s'augmenta el marge de l'autonomia personal** i les persones adquireixen més protagonisme en el desenvolupament de les seves pròpies vides. A més, lluny de promoure l'individualisme, la individualització **facilita les relacions horitzontals entre els ciutadans, fomenta la importància de l'ajuda mútua, les relacions de veïnatge i la dinàmica associativa, alhora que dóna lloc a la creació de capital social**. El capital social i cultural és el que explica un avenç econòmic i social més gran i una millor qualitat de vida democràtica d'unes societats respecte d'unes altres.

## CONSEQUÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### **7.1. Disminució del suport social dels grups de parentiu i familiars: més importància dels vincles socials i de l'establiment de xarxes comunitàries**

La individualització de les relacions socials significa que les persones individualment considerades adquireixen un protagonisme econòmic i social més gran amb relació a les institucions (família, classe social, església, agrupacions socials i econòmiques, etcètera).

La individualització també significa un increment de l'autonomia de les persones i una disminució del suport social de les famílies. El suport social a les persones té unes bases cada cop més voluntàries i basades en la capacitat de les persones d'establir xarxes comunitàries.

### **7.2. Noves necessitats en l'àmbit de les persones amb dependència: importància de les xarxes personals i comunitàries en la promoció de l'autonomia personal**

### **7.3. Centralitat dels valors solidaris en la cohesió social**

La individualització és un concepte de les ciències socials i no pas un concepte moral. La individualització no significa la presència de valors més individualistes i menys solidaris, sinó just el contrari.

La influència de les institucions socials: família, sindicats, església, etcètera, és cada cop més petita en la configuració dels valors de les persones.

El repte, en aquest sentit, és generar un pacte social per al desenvolupament i la presència de valors més solidaris entre els actors i les institucions amb més prestigi i representativitat social.

## FET 8. Noves pautes de vida quotidiana: increment de la interdependència entre els municipis de l'Àrea Metropolitana i nous usos emergents del temps i de l'espai urbà

- **A partir de l'any 2001 es comença a frenar el procés continuat de pèrdua de població que la ciutat patia des de 1979.** Des d'aquell any, **gràcies a l'impacte de la immigració**, la població ha anat augmentant lleugerament, any rere any.
- **Durant l'última dècada, la població de la ciutat de Barcelona ha augmentat un 4,6%, mentre que a l'àmbit metropolità ha crescut un 10,5% i a Catalunya un 11,8%.** Per tant, l'increment de la població no ha estat tan intens a la ciutat com en els seus referents territorials més pròxims. A l'interior de la ciutat, des de 1996, tots els districtes excepte Horta-Guinardó i Nou Barris han augmentat de població. Ciutat Vella ha incrementat els seus habitants un 28,3% en el període 1996-2004.
- Amb relació a la distribució de les persones dins l'àmbit metropolità es constata **un descens del percentatge de persones que viuen i treballen al mateix municipi**, és a dir, **ha augmentat la interdependència entre els municipis del territori metropolità** i, en conseqüència, també ha augmentat el temps destinat a desplaçaments.
- Tot i aquest increment de la població, **moltes famílies han hagut d'emigrar de la ciutat a causa, principalment, de la pressió dels preus dels habitatges** i s'han situat, majoritàriament, a la primera i segona corones de l'àmbit metropolità. El grup d'edat que més emigra de la ciutat és el de 25 a 29 anys.
- Amb relació a la mobilitat laboral, es confirma la **tendència a la interdependència del mercat de treball de la regió metropolitana de Barcelona**. Això ha tingut repercussions en els mitjans de transport utilitzats, ja que precisament en aquelles zones on han augmentat més els desplaçaments és on l'oferta de transport públic és més petita. Així s'entén que **tot i que en nombres absoluts els usuaris del transport públic hagin augmentat, proporcionalment cada cop s'utilitza més el vehicle privat**.
- D'altra banda, l'increment de la interdependència entre els municipis de l'Àrea Metropolitana també ha contribuït, entre molts altres factors, a generar noves desigualtats socials vinculades a l'organització social del temps per part de les persones. Així, per exemple, **l'augment de les distàncies entre els familiars, el fet de treballar en un municipi i viure en un altre, etcètera, ha implicat un increment substancial del temps dedicat a desplaçaments i una reducció de les oportunitats per fer-se càrrec dels familiars més dependents**.

## CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### 8.1. Emergència de les desigualtats socials amb relació al temps

La distribució de les diferents funcions urbanes en un territori més ampli a causa de l'allunyament del domicili del lloc de treball, de l'allunyament de l'escola del lloc de treball i de les llars familiars entre si implica haver de dedicar més temps a desplaçaments i transport.

D'altra banda, la societat del coneixement comporta la realització de noves activitats per a tots els grups d'edat: formació permanent, activitats esportives i culturals, etcètera. És per això que la disposició de temps per les persones augmenta de valor i adquireix importància la distribució desigual del temps en funció del grup social, l'edat, el gènere, etcètera.

Així doncs, la desigualtat social pel que fa a disposició i ús del temps és una temàtica emergent a la qual s'ha de donar una resposta adequada.

### 8.2. Més importància de les barreres en l'accés a la mobilitat i el transport públic

La disposició de la població a l'interior de l'espai metropolitana comporta unes necessitats de mobilitat i de transport molt importants.

En aquest context, l'eliminació de les barreres per a la mobilitat adquireix una gran rellevància per tal d'assegurar la igualtat d'oportunitats per a les persones amb dependència física, ja sigui temporal o permanent.

### 8.3. Més importància de l'àmbit metropolitana en la configuració de la situació social

El fet que la ciutat real de Barcelona, entesa des del punt de vista demogràfic, social i econòmic, es constitueixi a escala metropolitana més que municipal implica que, de manera progressiva, l'espai metropolitana s'hagi de considerar com l'espai de referència per a la planificació i avaluació de les polítiques socials.

## FET 9. Redefinició de les demandes i les expectatives socials: innovació en els continguts de les polítiques públiques

- Durant els primers anys dels ajuntaments democràtics, les principals demandes socials van ser les que prioritzaven una inversió en serveis i equipaments públics bàsics per tal de millorar l'entorn físic on vivien les persones i lluitar contra les conseqüències d'una important crisi econòmica. Actualment, **les demandes socials s'han tornat més complexes ja que sovint fan referència a elements intangibles.**
- **Avui dia**, a part d'aquests serveis i equipaments bàsics, **les principals demandes socials són una bona gestió del coneixement, l'accés en igualtat d'oportunitats al capital educatiu, social i cultural, la capacitat de les persones o l'establiment i la consolidació de les xarxes de persones i serveis a la ciutat**, entre d'altres.
- Així, les noves desigualtats socials generades per l'organització social del temps, la necessitat de crear pautes d'accés universal al capital cultural i educatiu, l'exigència d'una participació activa en tots els àmbits de la societat per part del col·lectiu de la gent gran o l'accés en situació d'equitat a les noves tecnologies són algunes de les noves demandes i expectatives socials que han d'orientar els continguts de les polítiques socials en els propers anys.

## CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### 9.1. Increment de la complexitat en les demandes i expectatives socials que requereixen una resposta integral i transversal

Lluny de les teories que sostenien que, juntament amb un augment de la riquesa i un increment dels nivells de salut i de progrés del conjunt de la societat, hi hauria una disminució de les demandes socials per part dels ciutadans, s'ha observat justament el contrari.

Ens trobem davant, no només d'un increment de les demandes socials, sinó d'una major complexitat d'aquestes ja que en la societat del coneixement, les demandes fan referència sobretot a elements intangibles com ara la cultura, l'educació, la participació activa de la gent gran, etcètera. Són demandes que no poden ser abordades des d'un únic sector de l'Administració i que per la complexitat que presenten requereixen una actuació conjunta, transversal i coordinada de tota l'Administració i també de la iniciativa del sector privat.

### 9.2. Participació creixent de la ciutadania en la resposta a les noves necessitats socials

La ciutat de Barcelona, com la majoria de societats occidentals, està vivint un procés d'individualització de les relacions socials, caracteritzat per una progressiva desvinculació de les grans organitzacions i institucions socials i laborals. Aquest fet està afavorint un procés de nova vinculació a noves formes de vida social on augmenta el marge de l'autonomia individual i on les persones adquireixen un protagonisme més gran en el desenvolupament de les seves vides.

En aquest context, la dinàmica associativa, les relacions de veïnatge i, en definitiva, l'augment de les oportunitats de participació social exerceixen un rol d'intermediació entre l'individu i la societat que abans exercien les organitzacions socials, religioses i laborals.

### 9.3. Emergència de la demanda de les persones amb discapacitat de viure de manera independent i activa

### 9.4. Emergències de persones amb manca de xarxes socials i comunitàries

Els individus, en desvincular-se d'aquestes grans organitzacions socials i laborals i amb l'aparició d'una major complexitat de les demandes i les expectatives socials, es troben en una situació de més insuficiència que han de suplir a partir de les xarxes socials i comunitàries.

## FET 10. Canvis en les formes de provisió i gestió dels serveis socials: pautes de relació canviants entre les administracions públiques, la iniciativa social i el paper de les empreses en la gestió del benestar

- El desenvolupament de l'anomenada societat del coneixement o societat xarxa comporta l'**emergència de noves necessitats socials**: disposar de més temps i apropiació equitativa d'aquest, donar oportunitats a l'equitat davant el desenvolupament de diferents itineraris de socialització de tipus social i multicultural, emergència del capital educativocultural i del capital social com a noves fonts de desigualtat, extensió de la vulnerabilitat en la majoria de grups socials i d'edat, etcètera. Noves necessitats que requereixen nous tipus d'intervenció social i de relació entre el govern i les entitats de la societat civil, en especial els moviments socials i les entitats no lucratives.
- D'altra banda, a Espanya i Catalunya, i particularment a Barcelona, per la seva importància a Catalunya però també a Espanya, aquest procés de donar resposta a les noves necessitats és contemporani a una inversió pública, que es preveu força àmplia, per donar resposta a les necessitats socials pròpies de l'Estat del benestar i que signifiquen l'aparició de nous operadors en els serveis socials.
- Més enllà dels canvis en els continguts de les demandes socials, també **s'estan produint canvis en les formes de gestió i de provisió dels serveis socials**. En aquest sentit, es busca el desenvolupament de polítiques de treball transversal, entre els diferents departaments o administracions, però també amb l'elaboració d'estratègies compartides amb el conjunt d'actors de la ciutat amb capacitat d'acció social, ja siguin públics o privats.
- Així, **el treball relacional, que és una eina bàsica del nou art de governar que rep el nom de "governança", ha passat a ser una prioritat per fer front a les noves necessitats socials**. Es caracteritza per un major grau d'interacció i cooperació entre el govern i els actors no governamentals a l'interior de xarxes de presa de decisions i compromisos mutus, així com per la implicació d'amplis sectors de la ciutadania en el desenvolupament humà de la ciutat. El treball relacional guarda relació directa amb la generació de capital social. La governança és una nova manera de governar, que implica un canvi en la relació entre el govern i la societat civil i que posa l'accent en una ciutadania activa, participativa i implicada en els assumptes de la ciutat
- Amb el fenomen de l'increment de la interdependència entre fluxos i territoris, les societats han derivat cap a una major complexitat en què **cap actor, ja sigui públic o privat, disposa de tota la informació o de capacitat d'actuació suficient per fer front a les demandes de la societat**. En aquest sentit, la conformació de xarxes és un element necessari de les noves formes de governar les ciutats i els territoris, que revaloritza el paper de la participació ciutadana en els processos de presa de decisions.
- A Europa, el replantejament dels estats del benestar ha implicat un **ressorgiment de la iniciativa associativa dels ciutadans i ha contribuït a crear noves formes de col·laboració entre els tres grans sectors** (Estat, mercat i societat) i ha creat tot un mosaic d'organitzacions diverses i heterogènies que anomenem **tercer sector**. Concretament, podem definir el tercer sector com un conjunt d'organitzacions privades, sense finalitat de lucre, que tenen com a objectiu final

aconseguir la promoció de les persones, reduir les desigualtats socioeconòmiques i promoure la inclusió social dels individus.

- Les entitats del tercer sector han tingut un gran paper a Catalunya, i en particular a la nostra ciutat. En les entitats del tercer sector, abans de les eleccions democràtiques de 1979, havia reposat la major part de l'atenció social a les persones. A partir d'aquesta data, i amb una creixent inversió pública per part de l'Ajuntament i la Generalitat, van tenir un paper important en la innovació de l'atenció social, d'una banda desenvolupant nous programes i iniciatives per incidir en les administracions públiques i obrir nous àmbits d'intervenció per a la inclusió social de persones i els col·lectius. De l'altra, i sobretot en els anys noranta, les entitats no lucratives van assumir la gestió de serveis finançats amb fons públics en aquells camps on es considerava que no era adequada una gestió directa per part de l'Administració. Van mostrar una alta capacitat de resposta, amb eficàcia i qualitat, com també que la contractació externa no només dona garanties a l'atenció social de les persones sinó que a més contribueix a la promoció i canalització del voluntariat i a una més intensa participació ciutadana.
- La presència de l'empresa privada lucrativa en els serveis socials és molt recent i ve donada per tres vies ben diferents. D'una banda, a través de l'emergència del que s'ha anomenat responsabilitat social corporativa de les empreses, que és el mecanisme mitjançant el qual empreses de diversos sectors productius decideixen, de forma voluntària, integrar la consecució d'una sèrie d'objectius socials i mediambientals en les seves operacions comercials i productives i en les relacions amb els seus interlocutors. Aquesta ha estat una primera relació del món empresarial amb els serveis socials i data dels anys noranta.
- Una altra via és l'oferta de serveis socials finançada amb fons privats: residències de gent gran, ajut a domicili, serveis d'atenció a les drogodependències, etcètera. Aquesta oferta privada creix lentament des dels anys noranta, a partir del moment que les asseguradores incorporen la prestació de serveis socials al seu ventall de serveis i que es produeix una alça en el pagament de pensions a persones jubilades.
- Una altra via, aquesta molt més directa, és l'entrada, molt recentment, de grans empreses lucratives en la gestió de serveis finançats amb fons públics a través de la participació i adjudicació de concursos públics d'atenció social a les persones. En el camp dels serveis socials, la presència d'empreses petites que tenen un règim jurídic catalogat com a lucratiu (cooperatives, societats limitades i anònimes laborals, entre d'altres) i que tenen com a objectiu principal mantenir-se en el mercat per aconseguir les seves finalitats socials ve de lluny. De fet, no poques ONG tenien una petita empresa lucrativa per poder concursar per a contractació externa de fons públics en àmbits on no es preveia, o estava mal vist, tenir la forma d'empresa no lucrativa. Ara bé, el que incideix notablement en el sector és la major presència de grans empreses lucratives especialitzades en la gestió de serveis de tota mena amb ocupació intensiva de personal d'atenció (neteja, vigilància, hostaleria, manteniment d'edificis i instal·lacions, recollida de residus sòlids, etcètera) en els concursos públics de serveis socials, que es produeix en iniciar-se el procediment per a l'aprovació de l'anomenada Llei de la dependència i la nova llei catalana de serveis socials, que signifiquen la constitució dels serveis socials com a quart pilar de l'Estat del benestar i que comporten una gran inversió pública per a la contractació externa de serveis. Els serveis socials van camí de constituir-se, en poc temps, com un important sector econòmic i atreuen nous operadors.

## CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL

### **10.1. Manteniment de la tensió entre recursos públics i necessitats dels col·lectius. Emergència de noves formes de col·laboració entre actors institucionals i socials**

Aquesta conseqüència s'explica per:

- 1) Un creixement permanent de noves necessitats socials i una intensificació de les antigues superior al creixement dels recursos públics.
- 2) L'aparició de noves necessitats de tipus intangible: desigualtats de capital educatiu, cultural i social, gestió equitativa del temps, etcètera, de difícil resposta amb recursos finançats pel sector públic.

Cal donar prioritat a una intervenció relacional dels governs democràtics capaç d'articular una construcció col·lectiva del benestar social en tots els àmbits.

La col·laboració del sector públic amb les entitats socials i, en especial, les no lucratives no es només l'expressió d'una manera de treballar millor i més solidària, sinó que avui es una exigència per respondre als nous reptes socials.

### **10.2. Ampliació i major presència del tercer sector: adaptació del tercer sector i de les clàusules per a la contractació pública de serveis socials**

Aquest enfortiment és previsible atesa la capacitat d'innovació mostrada pel tercer sector al llarg de la història, que resultarà bàsica per donar resposta a les noves necessitats socials. En segon lloc, el tercer sector ha estat el principal productor de serveis socials finançats amb fons públics i disposa de bones pràctiques per complementar una eficaç gestió de serveis amb la implicació de la comunitat sota la forma de participació social i la promoció i enquadrament del voluntariat que avui és una exigència de la gestió relacional o de la governança d'una ciutat. En tercer lloc, cal preveure un creixement i una reorganització del tercer sector a causa del previsible increment de recursos públics, abans esmentat, per a serveis socials.

Però, tal com s'ha constatat recentment, en el conjunt de Catalunya i de l'Estat espanyol no s'ha produït la necessària adequació de les clàusules dels concursos públics als nous temps. Els canvis han estat molt ràpids i no hi havia prou tradició, per part de l'Administració, d'una contractació externa de serveis socials tan àmplia varietat tan gran de possibles proveïdors. Per garantir l'objectivitat dels concursos, no pocs governs locals han hagut de basar-se en allò en què tenien més tradició, que són concursos sobre serveis molt més homogenis i estandarditzats en els quals la competència entre els proveïdors, el factor preu i la productivitat és el més important (transport, obres públiques, etcètera).

La manca d'indicadors i estàndards de qualitat clars, concrets i àmpliament acceptats en l'atenció a les persones i d'eficàcia social en la gestió, així com de mecanismes de contrastació d'informació proporcionada pels concursants, ha produït que, en els concursos, tinguin un pes molt més fort les garanties econòmiques i financeres que les clàusules socials, i que els criteris de productivitat i baix cost no sols en tinguin més que els de qualitat sinó també que els d'eficàcia social (resultats socials) i eficiència (resultats socials/cost servei). Això ha beneficiat indirectament les grans empreses de serveis

consolidades, ja que aquestes, amb relació al tercer sector, són fortes en gestió economicofinancera però febles en la gestió dels recursos en funció de les necessitats socials i el desenvolupament comunitari.

Una vegada l'Administració pública disposi, per a la contractació externa de serveis i per al seguiment i l'avaluació d'aquests, de les corresponents bateries d'indicadors de qualitat en l'atenció i d'indicadors de resultats, a part de mòduls de cost objectius,<sup>1</sup> vàlids i àmpliament acceptats, s'haurà aconseguit tant l'objectivitat com la plena equitat en l'accés a la contractació de serveis. És previsible, en aquestes circumstàncies, una ampliació i un enfortiment del tercer sector com a gestor de serveis finançats amb recursos públics.

El tercer sector, si bé hi trobem cada cop més exemples d'entitats amb una gestió eficient (resultats/cost), es troba, en conjunt, amb una competència desequilibrada amb l'empresa privada lucrativa perquè, d'una banda, es prioritza el cost del servei i, de l'altra, no es considera que les ONG estiguin exemptes d'IVA. Per aquesta raó és important que a la ciutat es desenvolupi una estratègia de més presència del tercer sector amb la hipòtesi ben fonamentada que això pot generar una millor qualitat en la prestació del servei i més eficàcia i eficiència en la cohesió social i la participació ciutadana, atès que davant una mateixa eficiència i unes taxes de guany iguals que en el sector lucratiu, els beneficis van necessàriament a inversió per a les finalitats socials de les ONG.

### **10.3. Presència i oferta diversa polièdrica del sector empresarial en els serveis socials**

L'oferta lucrativa de serveis de benestar social és un fet relativament recent. Això constitueix un fet positiu per a la cobertura de les necessitats socials en tots els grups de renda de la ciutat i perquè possibilita un més ampli ventall d'oferta per al ciutadà.

Cal diferenciar una triple presència del sector empresarial:

- Les empreses privades que, igual que algunes entitats no lucratives, ofereixen serveis socials finançats amb recursos privats.
- Les empreses que exerceixen la responsabilitat social corporativa, ja sigui per objectius comercials o estrictament socials, que impacta positivament en la qualitat de vida de la ciutadania.
- Les empreses de serveis que concuren per a l'adjudicació de serveis socials finançats amb fons públics.

Una altra distinció important que cal fer és entre empreses privades lucratives sota la forma de societats anònimes i altres empreses, també jurídicament lucratives, però la finalitat de les quals no és tant obtenir unes taxes de rendibilitat per repartir beneficis per als seus socis com mantenir-se en el mercat per aconseguir unes finalitats. Aquest és el cas de no poques societats limitades, cooperatives, anònimes laborals, etcètera, que tenen finalitats no poques vegades coincidents amb les d'empreses del tercer sector.

Amb relació a la primera categoria d'empreses, és important que la ciutadania disposi d'informació adequada sobre preus i qualitats del sector empresarial i de tots els sectors que ofereixin serveis, i que l'Administració democràtica pugui exercir el control de qualitat com una responsabilitat pública democràtica.

---

<sup>1</sup> En cas que no es disposi d'indicadors de resultats per mesurar l'eficàcia i eficiència, és important establir uns mòduls de cost per sota dels quals es consideri que una oferta és temerària pel fet de no garantir que l'atenció social i les condicions de contractació són adequades, i per sobre dels quals es consideri que la gestió és dolenta.

A més a més, és important enfortir la responsabilitat social de les empreses. És a dir, desenvolupar la dimensió social de les empreses que no intervenen per objectiu fundacional en els serveis de benestar social com a extensió de l'acció societària en benestar social.

Amb relació a les empreses de serveis que volen gestionar recursos públics en serveis socials, el que cal assegurar, juntament amb l'objectivitat i la transparència dels concursos públics, és el predomini dels objectius socials per sobre dels de cost o preu. De la mateixa manera que no serveix de res fer un pont inútil perquè hi passi el transport, per molt barat que sigui, tampoc no serveix un servei d'atenció a la dependència que no millori la qualitat de vida ni l'autonomia personal de les persones dependents.

Les empreses lucratives que actuïn en el sector s'hauran d'adaptar per poder presentar-se als concursos on les clàusules socials, la qualitat de l'atenció social i els resultats socials esperats es puguin mesurar amb més validesa i fiabilitat, atès que la seva aparició en un sector de tan àmplia complexitat les pot perjudicar.

#### **10.4. Més alta responsabilitat pública de l'Ajuntament a la ciutat: més importància de la gestió relacional**

Que s'incrementi la contractació externa de serveis socials i augmenti l'oferta privada-privada no vol dir que l'Ajuntament perdi protagonisme, ben al contrari. El que succeeix és que d'una responsabilitat centrada en la gestió es passa a assegurar, d'una banda, la qualitat de l'oferta de la ciutat, tant la finançada amb recursos públics com la finançada amb fons privats. I, de l'altra, com a govern relacional i representant democràtic de la ciutat, s'assumeix la responsabilitat de tots els reptes socials de la ciutadania, i com que no pocs d'aquests reptes superen les seves competències, gestiona la construcció de respostes col·lectives millorant les capacitats d'organització i acció del conjunt de la ciutat. Aquesta nova manera de gestionar la ciutat requereix nous enfocaments i instruments i l'organització en xarxa.

El govern local, en governança, és vist com un dinamitzador i organitzador col·lectiu perquè, d'una manera compartida i cooperadora amb els principals actors i sectors de la ciutadania, afronta tots els reptes que la ciutat es planteja. En governança democràtica, el govern local mira per sobre de les seves competències i recursos, i es proposa objectius de millora del progrés de la ciutat en conjunt. "El que no li competeix, l'incumbeix." En canvi, en el "gerencialisme", forma de governar encara avui predominant, el govern local apareix tan sols com un proveïdor i un gestor, directe o indirecte, de recursos i serveis en funció de les seves competències com a Administració. El ciutadà és vist fonamentalment com un client o un usuari al qual cal proporcionar-li uns serveis de qualitat perquè estigui satisfet del pagament dels seus impostos, taxes o tarifes.

En governança, la provisió i gestió de serveis i recursos finançats amb fons públics és, sens dubte, una dimensió important i necessària però no suficient, ni tan sols és la més important, sinó que està en funció de la gestió relacional amb la finalitat d'enfortir la capacitat d'organització i acció de la ciutat i per millorar el progrés humà dels ciutadans i ciutadanes.

#### **10.5. Exigència d'adaptació proactiva als canvis legislatius en matèria social a escala estatal i autonòmica**

En aquest sentit, és molt important que les persones i les entitats socials es vinculin als processos participatius en l'elaboració i el seguiment de les propostes normatives i el desenvolupament de recursos per complir la nova legislació, com és el cas de l'anomenada Llei de la dependència i la nova Llei de serveis socials de Catalunya.

## FET 11. Diversificació dels professionals que actuen en l'àmbit del benestar social i de les formacions que reben

- Històricament, l'àmbit de benestar social, principalment els serveis socials d'atenció primària de la ciutat, s'identificaven amb el col·lectiu de treballadors/es socials. En els darrers anys, però, l'emergència de noves necessitats i demandes de la població ha requerit de la **presència de nous perfils professionals**.
- Aquest fet ha comportat una riquesa disciplinària important alhora que ha suposat petits conflictes relacionats amb l'espai i les funcions dels professionals així com el repte del treball interdisciplinari.
- La incorporació d'aquests nous professionals ha comportat **canvis en la formació universitària i contínua**.
- També hi ha hagut un increment de la presència activa de les universitats i dels col·legis professionals en els espais d'iniciatives legislatives i programa.

## **CONSEQÜÈNCIES EN L'ÀMBIT DE L'ACCIÓ SOCIAL**

### **11.1 Adaptació al nou espai europeu d'educació superior**

La Declaració de Bolonya de 1999 és el principal document de referència en el procés vers un espai europeu d'educació superior.

### **11.2 Adequació dels programes de formació per fer compatible la diversificació professional amb una resposta més integral en les necessitats socials.**

## Quadre resum d'aportacions, propostes i esmenes recollides en les sessions de treball a l'interior de les entitats i institucions

<b>Fet 1</b>	
<b>Increment del nombre de persones grans i heterogeneïtat creixent del col·lectiu</b>	
Donar suport a la Llei d'autonomia i dependència del Govern central així com a la Llei de serveis socials de la Generalitat de Catalunya.	UGT
Posar en valor l'experiència de la gent gran.	UGT
Descarregar les famílies, i especialment les dones, de les càrregues que suposen la cura de la gent gran i les persones dependents. Cal crear més serveis d'atenció a aquest col·lectiu.	UGT
Promoure una participació activa i decisòria de la gent gran.	UGT
Crear espais per tal d'evitar l'exclusió social.	UGT
Insistir en les reivindicacions econòmiques (pensions).	UGT
Reactivar i donar nous impulsos als casals.	UGT
Estudiar si s'ha complert el Pla d'actuació municipal (2004-2007).	UGT
Afavorir que en el camp de la salut les persones no hagin de recórrer a massa "finestretes". Consorci.	UGT
Repensar formules de pas de militant actiu a jubilat o pensionista.	UGT
Recuperar elements vàlids del sindicalisme per a l'acció postlaboral.	UGT
Cal incrementar la despesa pública per poder fer front a l'increment de persones grans.	CCOO
La nova Llei de la dependència presenta un nou escenari. Caldrà analitzar com es desenvolupa. El desplegament de la Llei anirà acompanyat de nous serveis públics.	CCOO
Se sobrevalora el paper del voluntari. El nombre de persones voluntàries que atenen i tenen cura de gent gran és més petit del que es fa creure. Cal evitar situacions en què el voluntari ocupa un lloc de treball remunerat.	CCOO
Hi ha un dèficit important de places de serveis socio-sanitaris.	CCOO
Es proposa fer un estudi del nivell de les pensions existents a la ciutat.	CCOO
Hi ha una demanda no coberta per part de la gent gran: la creació de residències mixtes.	CCOO
Manca d'un ventall d'activitats per a les persones jubilades més enllà de l'IMSERSO. També seria interessant fer cursos o tallers de preparació per a la jubilació.	CCOO
Acompanyament en el procés de coneixement i integració dels recursos comunitaris.	Creu Roja
Estudiar la possibilitat d'augmentar el nombre de grups de suport per a cuidadors informals.	Creu Roja
Oferir la teleassistència mòbil (TAM) a la gent gran.	Creu Roja

Sensibilitzar amb relació als maltractaments a la gent gran.	Creu Roja
Capacitació del voluntariat per a la detecció dels maltractaments.	Creu Roja
Cal idear estratègies per promoure que les persones grans es facin voluntaris/àries. En la Resolució de la Comissió Europea sobre les conseqüències i oportunitats de la gent gran ja es posa èmfasi en aquest vessant d'oportunitats que tenen les persones grans. Cal treballar per tal que aquesta perspectiva d'oportunitats de la gent gran es pugui desenvolupar de la millor manera possible.	Creu Roja
A la Creu Roja els voluntaris/àries tenen un paper fonamental. Seria interessant incorporar la idea que els mateixos voluntaris que atenen persones grans puguin acompanyar-les a conèixer els recursos que tenen al seu abast i que moltes vegades desconeixen.	Creu Roja
No afavorir tant la institucionalització de les persones grans i buscar nous recursos. Cal pensar nous equipaments i serveis per a la gent gran que tinguin prou flexibilitat perquè la persona pugui estar-s'hi fins al dia de la seva mort.	Creu Roja
Cal idear noves formes d'atenció a les persones grans i repensar les existents. Sovint oblidem que aquestes persones també estan en un procés de desenvolupament personal. És important dissenyar nous models d'intervenció i no fer una aposta tan clara per atendre les persones grans en institucions com ara geriàtrics.	Creu Roja
Preocupació per les condicions de precarietat de moltes de les residències de gent gran.	CMBS
El col·lectiu de gent gran no és un grup homogeni, sinó que és força divers: cada vegada les persones grans estan en millors condicions físiques i mentals i són més actives, tot i que hi ha problemes de dependències importants.	CMBS
L'expectativa i la qualitat de vida de les persones són dos conceptes diferenciats i que no sempre van de la mà.	CMBS
Atenció a les persones cuidadores. També és necessària la formació continuada dels professionals ja que augmenta la complexitat de les conseqüències socials a les quals han de donar resposta. Els professionals són els encarregats de pal·liar tots els dèficits.	CMBS
Cal ampliar l'oferta de serveis, infraestructures i espais per a la gent gran.	FAVB
Promoure una democràcia participativa real on les persones grans tinguin una certa capacitat d'intervenció i de decisió en el disseny de les polítiques públiques.	FAVB
Cal que l'Administració pública torni a incloure els vint euros de més que s'atorgaven a les pensions de viduitat i que al seu moment es van retirar. Cal visibilitzar les situacions en què es troben moltes dones grans que viuen soles.	FAVB
Augmentar l'oferta de residències públiques, centres de dia, etcètera, als barris per alliberar una mica les persones cuidadores.	FAVB
Donar visibilitat a les dones grans. Sembla que quan les dones envelleixen es van convertint en invisibles.	FAVB
Vigilar i procurar lluitar contra la publicitat enganyosa dirigida a la gent gran.	FAVB
El concepte de dependència, en el document, està estrictament relacionat amb la gent gran però caldria incloure-hi altres col·lectius com ara persones que pateixen problemes de salut mental, etcètera.	Càritas

El concepte de lluita per l'autonomia només es recull amb relació a la gent gran. Seria interessant aplicar aquest mateix concepte a altres col·lectius de població.	Càritas
Promoure i fer accessibles els serveis d'ajuda a domicili. Ampliar la cobertura d'aquests i regular-ne el preu.	Ajuntament
Promoure la transversalitat de les actuacions i programes, fonamentalment en els àmbits de la gent gran i de la infància i la joventut.	Ajuntament

<b>Fet 2</b>	
<b>Increment del nombre de persones immigrants: noves pautes de diversitat cultural i familiar</b>	
Cal crear i reforçar els serveis de recepció i acollida de les persones nouvingudes.	UGT
Promoure els serveis de mediació a partir de les necessitats dels diferents territoris així com la intermediació lingüística.	UGT
Potenciar la participació de les persones immigrants (eleccions sindicals, etcètera).	UGT
Proposta: canviar el terme "tercers països" que s'utilitza en el document per una altra terminologia.	CCOO
Cal controlar l'economia submergida a través de la qual són explotades les persones immigrants sense papers. Possibilitat de crear llistes negres d'empreses que contracten i exploten aquestes persones.	CCOO
L'increment del nombre de persones immigrants suposa un repte important que hauria d'implicar un augment dels recursos públics per atendre aquest creixement de la població. Demanda d'augment de la despesa pública.	CCOO
Importància de la figura del mediador per ajudar a solucionar possibles conflictes.	CCOO
Cal ampliar els drets d'aquest col·lectiu, per exemple el dret a vot en les eleccions municipals.	CCOO
Demanda de bons serveis públics i universals i d'una ocupació de qualitat. El centre de treball pot ser una porta a la integració.	CCOO
Idear estratègies d'integració de la població nouvinguda a través de les xarxes socials existents.	CCOO
Cal potenciar espais d'interrelació, espais comuns.	CCOO
Reforçar l'escola pública com un dels principals instruments d'integració.	CCOO
Potenciar polítiques d'inserció i d'acollida. Cal assegurar drets laborals, afavorir hàbits laborals i potenciar les polítiques de prevenció de riscos laborals.	CCOO
Creació de punts d'informació social on les persones es puguin dirigir per intentar solucionar les diferents problemàtiques que els puguin sorgir.	CCOO
Sensibilització amb relació als moviments migratoris, interculturalitat, desigualtats socials, convivència, etcètera.	Creu Roja
Capacitació de les dones immigrants per tal de possibilitar l'associacionisme en aquest col·lectiu.	Creu Roja

Ampliació dels serveis de primera acollida.	Creu Roja
Mantenir la intervenció en menors immigrants no acompanyats.	Creu Roja
La Creu Roja podria constituir-se com un agent facilitador de processos migratoris. Moltes persones s'acosten a l'entitat com una manera d'integració en la societat d'acollida.	Creu Roja
Seria interessant idear estratègies per afavorir que les persones immigrades o nouvingudes es facin voluntaris/àries de la Creu Roja. D'aquesta manera, la institució podria incorporar una nova perspectiva d'actuació en l'acollida. Cal potenciar el paper del voluntari.	Creu Roja
El Marc estratègic també ha de preveure la possibilitat de tenir perfils de població que responguin a tres fonts de discriminació: el fet de ser immigrant, vell i dona.	Creu Roja
Quan es parla d'interculturalitat i immigració s'assumeix la idea de com s'integrarà la persona nouvinguda en la societat d'acollida i sempre s'obvia l'altra posició, el que ha de fer la societat d'acollida per integrar aquestes persones immigrants. La interculturalitat és un concepte bidireccional.	Creu Roja
Aprendre d'estratègies que ja s'estan portant a terme de manera satisfactòria en altres seus de la institució com, per exemple, el programa de la Creu Roja a Alemanya relatiu al treball amb infància i adolescència immigrant.	Creu Roja
Pensar estratègies d'incorporació de persones immigrants en el teixit associatiu de la ciutat.	Creu Roja
Entenent la Creu Roja com una institució que treballa en favor de la cooperació internacional, potser seria interessant plantejar un projecte amb persones immigrants que treballen i viuen a la ciutat per afavorir i facilitar el seu retorn als països d'origen.	Creu Roja
Cal combatre el tòpic social força estès que diu que els immigrants reben totes les ajudes i recursos socials.	CMBS
Si es gestionen drets de ciutadania a través de serveis privats, cal fer un cert control (inspecció i control).	CMBS
Les problemàtiques vinculades a l'increment del nombre de persones immigrants responen al fet que aquestes persones estan discriminades ja que tenen permís de residència però no de treball. I això és el que fa que siguin objecte de noves formes d'explotació laboral.	CMBS
Cal integrar les persones nouvingudes en la xarxa associativa de la ciutat. Tanmateix, això no serà possible mentre siguin explotades.	FAVB
Potenciar les escoles d'adults públiques amb professionals ben pagats. És la millor manera d'afavorir la integració de la població nouvinguda.	FAVB
Tenir en compte els problemes derivats de la concentració de població nouvinguda en determinats territoris: pisos més econòmics, població amb més mancances de serveis socials. Aquesta problemàtica pot afavorir que sorgeixin brots de racisme.	FAVB
Cal que es reconegui i es posi en valor la feina de les dones immigrades.	FAVB
Promoure la mediació com a instrument de resolució de conflictes	FAVB
Incloure la diversitat religiosa derivada de l'increment del nombre de persones immigrades.	Càritas

Pel que fa al tractament de les dones immigrants, es posa de manifest que en el document regeix una visió etnocèntrica. Hi ha situacions de desigualtat encobertes no només vinculades al fenomen de la immigració.	Càritas
S'hauria de relativitzar el llenguatge i no fer afirmacions amb connotacions negatives com passa en els punts 2.6 i 2.7.	Càritas

<b>Fet 3</b>	
<b>Diversificació de l'estructura de les famílies: coexistència de diferents models d'agrupació familiar</b>	
Necessitat de noves iniciatives per organitzar i planificar la ciutat.	UGT
Cal un compromís conjunt i assumit per totes les parts implicades (l'Administració pública, les empreses, els sindicats, etcètera) de creació i aplicació de noves maneres de conciliar els tres temps de vida.	UGT
Promoure la negociació col·lectiva com a instrument vàlid de discussió.	UGT
A partir del Projecte Equal sorgeixen diferents àmbits que cal treballar: flexibilitat a les empreses (polítiques de conciliació), polítiques de mobilitat, tallers multidisciplinaris (ciutadans, partits polítics, famílies), atenció extraescolar als infants, etcètera.	UGT
En tot el document del Marc estratègic d'acció social s'utilitza un llenguatge complex i poc aclaridor.	CCOO
Creació de nous serveis públics adaptats a les diferents necessitats de les famílies.	CCOO
Importància de la problemàtica derivada de la sobrecàrrega en les estructures familiars més febles. L'assumpció de les responsabilitats familiars pot generar situacions d'angoixa o depressió i es necessiten serveis d'ajuda i de suport com ara els serveis de suport psicològic, etcètera.	CMBS
Hi ha greus dificultats per part de les famílies per educar als seus fills (siguin famílies novingudes o autòctones). També hi ha una arrelada desigualtat de gènere que es fa evident en els serveis socials on els pares dels infants són els grans desapareguts. La interlocutora acostuma a ser la mare.	CMBS
Hi ha situacions socials greus en el si d'algunes famílies, com ara el fet de tenir cura d'una familiar que pateix una malaltia lligat a una situació de recursos econòmics escassos, etcètera. El fet de patir una malaltia i no tenir suport familiar, etcètera.	CMBS
Atendre les situacions de fragilitat en què es troben les famílies monoparentals.	FAVB
Cal enumerar els nous tipus de famílies (famílies reconstituïdes, d'un mateix sexe, etcètera).	Càritas
Es considera que els vincles familiars encara són molt importants per als individus, però caldria posar de manifest que l'acompanyament i el suport de la família no s'ha de vincular necessàriament al fet de viure en una mateixa llar.	Càritas
Seria interessant analitzar les relacions familiars i de suport a la ciutat.	Càritas

<b>Fet 4</b>	
<b>Desigualtats econòmiques, pobresa i diversificació dels riscos d'exclusió social: increment dels nivells d'activitat i d'ocupació, precarietat laboral i pautes d'inserció fràgils en el mercat laboral</b>	
Importància d'incorporar clàusules socials per tal que l'Administració pública tingui valors socials a l'hora de contractar empreses.	CCOO
Destacar la formació continuada i els programes d'inserció laboral (també en hàbits laborals).	CCOO
Incloure en l'apartat de conseqüències el fet de la distància entre les llars més riques i les llars més pobres.	CCOO
Elaboració d'un projecte de detecció al carrer.	Creu Roja
Fer propostes d'atenció específiques per a gent gran, malalts mentals i immigrants irregulars que viuen al carrer.	Creu Roja
Capacitació prelaboral (habilitats socials) per a persones sense sostre.	Creu Roja
El cicle vital de les persones ha canviat. La gent jove triga més a incorporar-se al mercat de treball, la vida laboral és més curta, es produeixen processos d'expulsió del mercat laboral desiguals, etcètera. El mercat de treball també ha patit canvis ja que l'atur ha desaparegut tot i que la taxa de creixement econòmic continua sent molt feble.	CMBS
Cal generar projectes d'acollida a les persones que no segueixen el ritme de la societat, que "cauen del carro".	FAVB
Posar en qüestió els models que són estigmatitzadors (cases d'acollida a persones sense sostre, etcètera). Es poden trobar bones experiències com el Projecte Sostre que desestigmatitzen els recursos o, per exemple, la idea de crear tiquets per comprar menjar quan es té un nivell de pensió determinat.	FAVB
Establir mesures compensatòries per fer front a aquest greuge en tots els àmbits: educació, sanitat, habitatge, etcètera.	Ajuntament

<b>Fet 5</b>	
<b>Fort increment del cost del sòl i de l'habitatge: dificultats socials d'accés a l'habitatge a preus de mercat</b>	
Cal generar un acord entre els agents socials, econòmics i polítics per tal d'avançar i poder superar el sentiment popular que aquesta problemàtica no té solució.	UGT
Cal fer més visibles els recursos en matèria d'habitatge.	UGT
Cal una aposta ferma en favor de la programació del sòl (habitatge de protecció oficial i lloguer social). Fomentar el paper de les cooperatives.	UGT
Intervenir en l'accés al parc d'habitatges de lloguer. Que el criteri per accedir a aquest tipus d'habitatges no sigui només l'edat.	CCOO
Vigilar les situacions de <i>mobbing</i> immobiliari.	CCOO
Hi ha un dèficit de pisos tutelats i de vegades les condicions d'accés a aquests són massa tancades o difícils d'aconseguir per a aquest col·lectiu.	CCOO

Rehabilitació de pisos ja existents per a la gent gran.	CCOO
Dissenyar i construir pisos adaptats per a necessitats diverses.	CCOO
Cal actuar amb relació als habitatges desocupats. La propera Llei d'ocupació d'habitatges pretén actuar en aquesta matèria tot i que té punts dèbils.	FAVB
Promoure i afavorir el mercat de lloguer.	FAVB
Atendre el problema del <i>mobbing</i> immobiliari.	FAVB
Cal incloure el concepte d'espai públic (la utilització dels espais: els parcs públics, la diferent manera d'entendre l'esport, etcètera).	Càritas
Incorporar al document la relació existent entre l'habitatge i el seu entorn.	Càritas
El fenomen de l'habitatge precari no només afecta les persones joves sinó que té incidència en altres col·lectius de població.	Càritas
Elaboració d'un Pla d'habitatge per a persones amb discapacitat i preveure tota la diversitat de discapacitats que requereixin una atenció específica (no només la mobilitat reduïda). Es creu que moltes vegades, quan es parla de persones amb discapacitat, s'assumeix que són persones amb mobilitat reduïda i, per tant, es fa una aposta per la construcció d'habitatges accessibles.	Ajuntament

<b>Fet 6</b>	
<b>Canvis vers la ciutat del coneixement i rellevància de l'educació al llarg de tota la vida: pautes d'accés desigual al capital educatiu i cultural</b>	
Atendre les necessitats de l'alumnat d'incorporació tardana, amb especial atenció a la franja d'edat de 14-15 anys.	UGT
Millorar els contractes de formació.	UGT
Agilitar els tràmits per aconseguir el certificat d'estudis previs al graduat.	UGT
Aconseguir l'èxit escolar dels joves amb l'obtenció del títol mínim establert per llei i el primer grau de formació com a mínim. Si aquest no s'aconsegueix es necessiten altres alternatives d'estudis (centres de persones adultes).	UGT
Promoure que hi hagi més IES que imparteixen el batxillerat nocturn.	UGT
Agilitar els tràmits de convalidació de titulacions.	UGT
Avançar en les convalidacions a partir de cursos i experiència laboral.	UGT
Facilitar l'accés a la formació professional superior per a aquelles persones que estan treballant, tenen molta experiència i no tenen titulacions, però cal ampliar l'oferta en horari de tarda i nocturn.	UGT
Els cursos de llengües estrangeres haurien de canviar de format: ser més flexibles, modulars, trimestrals, en comptes dels tradicionals cursos anuals. Carnet lingüístic.	UGT
Reforçar l'escola pública i la de 0 a 3 anys.	CCOO
Prevenir la factura digital.	CCOO
Desmercantilització de l'educació.	CCOO
Importància de l'accés a la formació dels fills reagrupats de persones nouvingudes.	Càritas

Desenvolupament de plans educatius d'entorn.	Ajuntament
--	------------

<b>Fet 7</b>	
<b>Individualització de les relacions socials i noves formes de solidaritat: emergència de la desigualtat amb relació a l'accés a les xarxes de capital social</b>	
Constitució, dins dels sindicats, de noves xarxes més properes al ciutadà i al treballador/a. Per exemple: constitució de les secretaries de dona i igualtat, immigració, educació o ocupació, l'AVALOT, l'AMIC, etcètera.	UGT
Fer de la negociació col·lectiva l'instrument per crear llocs de treball que siguin més favorables a la família i la comunitat.	UGT
Fomentar les xarxes locals per a la inclusió social.	UGT
Potenciar els bancs del temps.	UGT
En el document hi ha el perill d'institucionalitzar aquest tipus de pràctiques com els programes d'ajuda mútua, el voluntariat, etcètera.	CCOO
Cal acabar amb la cultura de la subvenció i impulsar una cultura de ciutadania.	CCOO
Cal incloure l'element vinculat a l'educació en valors i la importància creixent dels mitjans de comunicació en la configuració dels nous valors socials.	Càritas
Es posa de manifest que cal intervenir en la generació d'imatges socials perquè aquestes estan configurades majoritàriament per un patró anglosaxó que no es correspon amb la nostra societat. És important generar imatges socials dels valors que ens interessa desenvolupar en l'àmbit de l'acció social.	Càritas
Proposta d'incloure un nou fet relatiu a aquest canvi de valors que condicionen la nostra societat (rol dels mitjans de comunicació i de les noves tecnologies).	Càritas
Es considera que el fet relatiu a la fragilitat de les relacions socials (disminució de les xarxes de suport social i familiar) i les problemàtiques vinculades a la dificultat de conciliar vida familiar, laboral i personal està molt diluït en el document. És un concepte que es tracta en diferents punts del Marc estratègic però en cap cas profundament. Es proposa dedicar un epígraf a aquest fet.	Càritas
Intensificar programes d'ajuda mútua.	Ajuntament

<b>Fet 8</b>	
<b>Noves pautes de vida quotidiana: increment de la interdependència entre els municipis de l'Àrea Metropolitana i nous usos emergents del temps i de l'espai urbà</b>	
Cal millorar els serveis, els sistemes d'informació i les freqüències (especialment a la nit) dels transports públics.	UGT
És fonamental millorar el transport públic entre Barcelona i la seva àrea metropolitana. Cal més interconnexions, estacions intermodals, etcètera. Millorar les xarxes de rodalies.	UGT
La xarxa de mobilitat de la ciutat ha de tenir una visió més integral i no simplificar-la en els trajectes "de casa a la feina i de la feina a casa".	UGT

Millorar els serveis en determinades zones com ara polígons industrials. Cal dotar aquests centres de treball d'una xarxa de transport.	UGT
Demanda de T-Treball, del Bitllet Actiu, <i>carsharing</i> , carrils BUS-VAO, <i>carpooling</i> , <i>buspooling</i> , etcètera.	UGT
Ampliar el sistema tarifari integrat català no només a Barcelona.	UGT
Conservació i rehabilitació del patrimoni immobiliari residencial progressiu i global. Evitar els àmbits degradats que faciliten l'exclusió social.	UGT
Potenciar la diversitat social als barris i evitar la concentració de col·lectius.	UGT
Dotar els barris dels equipaments necessaris per oferir els serveis que han de garantir l'Estat del benestar, la cohesió social i la participació ciutadana.	UGT
Reclamar el compliment de les normes d'eliminació de les barreres d'accessibilitat.	UGT
Intervencions a la ciutat ja construïda: Llei de barris.	UGT
Importància de la planificació i de la gestió de l'accés a determinades zones de la ciutat.	CCOO
Reorganitzar l'horari dels transports públics tenint en compte els nous usos del temps.	CCOO
Cal replantejar els usos del temps i de l'espai públic en clau de convivència i no de conflicte.	CCOO
Increment de la inversió destinada al transport públic.	CCOO
Importància dels problemes derivats de la gestió dels temps.	CMBS
Cal millorar el servei de transport públic que comunica Barcelona amb la rodalia per facilitar el desenvolupament de les xarxes comunitàries.	Sector acadèmic

## Fet 9

### Redefinició de les demandes i les expectatives socials: innovació en els continguts de les polítiques públiques

En els darrers anys s'han incrementat les problemàtiques, raó per la qual també incrementar el nombre de professionals de les plantilles de personal que atenen aquestes situacions.	UGT
És important que l'externalització dels serveis no vagi en detriment de la qualitat d'aquests i que la responsabilitat d'aquests sempre estigui en mans de l'Ajuntament.	UGT
Millorar els sistemes de participació (que sigui una participació més activa).	CCOO
Actualment es treballa de forma reactiva i l'ideal seria treballar de forma preventiva i vers la proacció.	Creu Roja
La Llei de la dependència està molt pensada i orientada al col·lectiu de gent gran i oblida altres col·lectius com els malalts mentals.	CMBS
Cal fer més èmfasi en la visió de gènere: estreta relació entre feminització i precarització.	CMBS
Seria interessant desenvolupar teòricament que la societat s'ha d'orientar a tenir cura de les persones. Cal dotar de contingut aquesta afirmació.	FAVB

Lluitar contra l'afirmació: "No en el meu any de mandat".	FAVB
Hi ha una manca de criteris d'avaluació i d'eficàcia en la planificació de les polítiques públiques.	Càritas
Demanda de grans pactes polítics a escala social a deu anys vista. Es creu que es necessiten polítiques de planificació no sotmeses als períodes electorals.	Càritas
Buscar noves formes de participació de gent jove, ja que hi ha una sobrerrepresentació de les persones grans mentre que la veu d'altres col·lectius socials no es fa sentir prou.	Ajuntament
Necessitat real d'aproximació i contacte entre el món professional i el sector universitari. És essencial incrementar les accions conjuntes i trobar espais de participació entre ambdós móns (coresponsabilitat formativa)	Sector acadèmic
Cal que una bona part dels docents universitaris siguin professionals en actiu perquè d'aquesta manera es facilita l'aproximació dels estudiants a la pràctica real.	Sector acadèmic
Promoure i desenvolupar la formació professional i fomentar el perfeccionament científic i tècnic dels professionals.	Sector acadèmic

## Fet 10

### Diversificació dels professionals que actuen en l'àmbit del benestar social i de les formacions que reben

Promoure la figura de l'agent sindical per a la igualtat. Cal augmentar el pes legal d'aquesta figura ja que fins ara és voluntària.	UGT
Importància dels plans d'igualtat.	UGT
Aparició de sectors sense referències en el sector públic.	CCOO
Augment de la precarietat laboral.	CCOO
L'Administració ha de poder continuar sent responsable de la cobertura de les prestacions.	CMBS
La responsabilitat dels serveis ha de ser pública, l'Administració ha d'assumir un protagonisme més gran en la planificació, el control i la supervisió.	CMBS
Importància de la transversalitat com un dels punts que cal treballar ja que es considera necessària especialment en els serveis sanitaris i educatius.	CMBS
En els darrers anys s'està produint un procés de feminització i precarització dels serveis.	CMBS
Es constata una certa preocupació per la gestió indirecta com a forma de prestació de serveis públics.	CMBS
Hi ha greus problemes relatius a la descoordinació entre la xarxa de serveis socials, sanitat, etcètera.	FAVB
Importància del treball comunitari però sempre que no depengui de la bona voluntat dels professionals.	FAVB
Moltes entitats del tercer sector són molt mercantilistes i paguen molt poc als seus professionals. Cal que es faci un cert control d'aquestes entitats del tercer sector.	FAVB

En els processos de privatització dels serveis socials es produeixen desigualtats pel que fa als salaris dels professionals. Es generen jerarquies dins dels mateixos serveis socials. També es donen problemes de gestió entre els actors	FAVB
Encara que els serveis socials estiguin externalitzats, cal que l'Administració pública faci controls de qualitat dels serveis i exigeixi un plec de condicions mínim. No es pot donar el servei a una entitat o empresa només pel fet que sigui més econòmica.	FAVB
Cal assegurar un acord marc de salaris. No es pot explotar els professionals perquè a més això va en detriment de la qualitat del servei.	FAVB
Cal promocionar el cooperativisme i demandar serveis més propers a la ciutadania.	FAVB
Es considera que caldria incloure en el document el nou paper del sector públic, i principalment dels ajuntaments, en innovació. S'esmenta la necessitat d'afegir l'aposta que des dels serveis públics en matèria d'innovació en la provisió i gestió dels serveis.	Ajuntament
Es creu necessari afegir, amb relació a aquest fet, la figura de les fórmules mixtes de provisió i gestió dels serveis. S'assenyala que cal incloure una línia que aglutini els tres àmbits: públic, mercantil, i tercer sector. Es pensa que el canvi de prestadors és més ric del que s'apunta en el document.	Ajuntament
S'assenyala que hi ha un increment del desequilibri relatiu entre necessitats socials i recursos públics. L'increment i el volum de les necessitats socials també ha provocat un creixement del dèficit de recursos públics. Ha provocat un increment del dèficit qualitatiu.	Ajuntament
Es creu que han nascut noves fórmules autònomes de gestió dels serveis socials.	Ajuntament
Ampliar i intensificar, des del microterritori, la col·laboració privada i ciutadana per afavorir la inclusió social.	Ajuntament
Incorporar de forma específica un paràgraf que faci referència al nou escenari legislatiu, especialment a l'Estatut, a la Llei d'autonomia personal i atenció a la dependència i a la Llei de serveis socials.	T. Tercer Sector
Modificar o matisar l'expressió "privat" quan es refereix a entitats del tercer sector ja que es caracteritzen per un treball i un interès públics des de la iniciativa social i el caràcter no lucratiu de la seva activitat i condició jurídica i identitària.	T. Tercer Sector
Introduir un paràgraf que intenti caracteritzar el que passa en cadascun dels tres sectors: Administració pública, tercer sector social no lucratiu i empresa mercantil lucratiu.	T. Tercer Sector
S'ha de matisar l'apartat 10.1 ja que la col·laboració de l'Administració amb les entitats del tercer sector no s'ha de basar tant en la limitació dels recursos públics com en la voluntat de treballar de forma compartida.	T. Tercer Sector
Cal analitzar rigorosament el servei que donen als ciutadans les empreses que treballen en el sector perquè la seva aportació va més enllà de la competitivitat econòmica i l'afectació en el rol i les funcions dels dos sectors restants: el de l'Administració pública i el tercer sector.	T. Tercer Sector
Modificar el concepte "paper de les empreses".	T. Tercer Sector
Incloure el concepte "passar de competències a incumbències".	T. Tercer Sector

Substituir el concepte “enfortiment del tercer sector” per “una major presència del tercer sector”.	T. Tercer Sector
Incloure el fet del perjudici econòmic important que pateixen les entitats socials amb relació a les empreses lucratives que actuen en el sector. La discriminació positiva amb relació a l'empresa mercantil (IVA).	T. Tercer Sector
Cal desenvolupar més l'apartat 10.4 relatiu al seguiment de l'exercici de la responsabilitat pública de l'Administració.	T. Tercer Sector

- Proposta d'incloure un nou fet en el Marc estratègic, que es concretaria en la diversificació dels professionals que actuen en l'àmbit del benestar social i de les formacions que reben.
- Les conseqüències que plantejaria aquest fet serien, per exemple, l'adaptació al nou Espai Europeu d'Educació Superior sense perdre de vista que l'objectiu de les entitats que representem és formar i preparar professionals proactius que tinguin en compte i donin resposta a les necessitats i demandes emergents de la població; l'estructuració de programes formatius teòrics i tècnics per als professionals en actiu a la ciutat per tal que aquests s'adeqüin a les noves realitats canviants; la participació conjunta amb les institucions municipals per fer recerca sobre aquestes noves realitats i poder formular propostes concretes; etcètera.